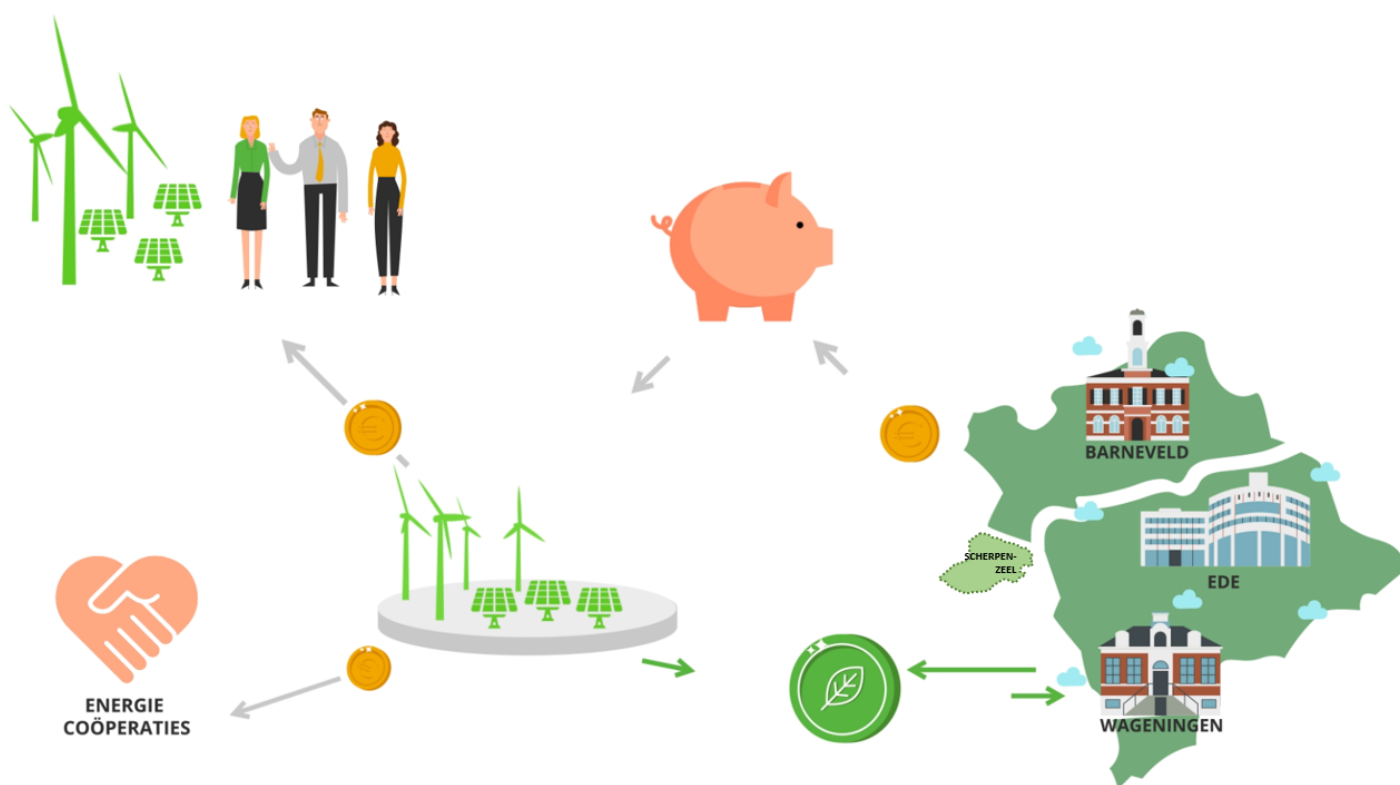

Energie WEB

Overstap naar het zelfleveringsmodel

Toelichting en nadere uitwerking

Juni 2023

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
2.	Waarom doen we dit ook al weer?	3
3.	Welke stappen hebben we al gezet?	4
3.1.	Het zelfleveringsmodel van EnergieWEB	4
3.2.	Ondersteuning en praktijkproef	5
4.	Wat gaan we nu doen?	5
4.1.	Contractering lokale opwekfaciliteiten	5
4.2.	Contractering dienstverlening en inkoop op energiemarkt	6
4.3.	Sturing.....	6
4.4.	Groeimodel en doorontwikkeling	6
5.	Welke (financiële) consequenties heeft dit?	7
5.1.	Gewijzigde energiemarkt	7
5.2.	Inkoop elektra op de dagmarkt	7

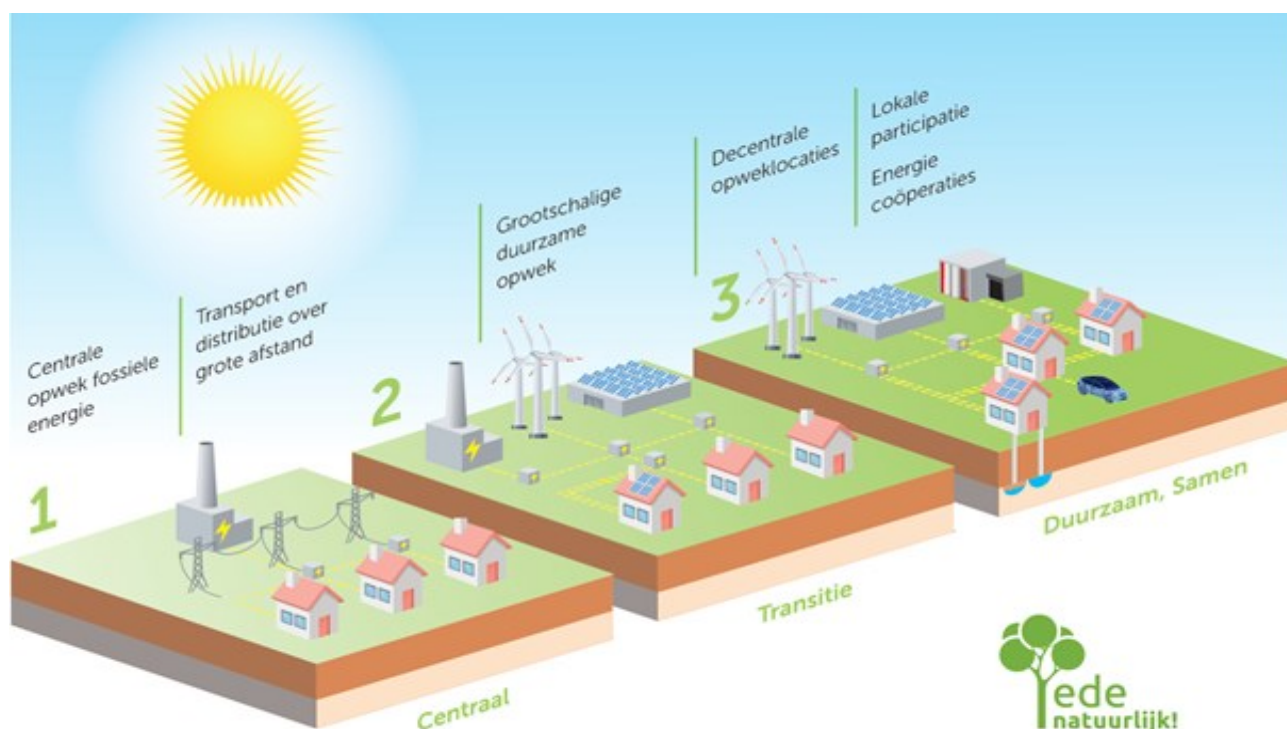
1. Inleiding

Onder de naam EnergieWEB werken sinds enkel jaren de gemeenten Wageningen, Ede en Barneveld samen aan een duurzame energievoorziening. Het doel is dat in 2050 100% duurzame energie wordt gebruikt. In het kader van deze gezamenlijke ontwikkeling zijn door de gemeenten afgelopen jaren al verschillende besluiten genomen en de nodige stappen gezet. Momenteel wordt toegewerkt naar de volledige overstap per januari 2024 op het zogenaamde 'zelfleveringsmodel'. Het is de bedoeling dat de gemeente Scherpenzeel vanaf dan ook volledig aan deze samenwerking zal deelnemen. In een volgende fase geldt dat ook voor de gemeente Nijkerk en mogelijk andere gemeenten in de regio.

Achter het relatief eenvoudige idee van het zelfleveringsmodel schuilt een grotere ambitie en een complexe uitvoeringswereld. Om de verschillende stakeholders en betrokken partijen een goed beeld te geven van de nieuwe werkwijze is deze toelichting opgesteld, zodat de meest relevante (achtergrond)informatie voor dit moment in één document voor handen is.

2. Waarom doen we dit ook al weer?

De energietransitie. Regio Foodvalley wil in 2050 alle energie die gebruikt wordt duurzaam opwekken. De ambities en uitgangspunten zijn vastgesteld in de RES¹. Om de duurzaamheidsambities te kunnen realiseren moet onder andere volop worden ingezet op de energietransitie, waarbij de overstap naar elektriciteit uit wind- en zonne-energie cruciaal is. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de druk op het huidige elektriciteitsnet, waardoor mogelijkheden voor uitbreiding beperkt zijn en er knelpunten ontstaan. Het is belangrijk deze netcongestie zo veel mogelijk te verminderen. Door de lokale opwek van elektriciteit zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de lokale behoefte kan hier een belangrijke bijdrage aan worden geleverd. De traditionele manier van centraal geproduceerde energie inkopen bij een energieleverancier sluit hier niet bij aan. Er is een vorm nodig waarin met lokale partners wordt samengewerkt. Onderstaand figuur geeft een beeld van deze transitie.

¹ RES staat voor Regionale Energie Strategie, hierbij gaat het om de RES van de regio FoodValley, meer info zie www.regiofoodvalley.nl/programma/energietransitie/.

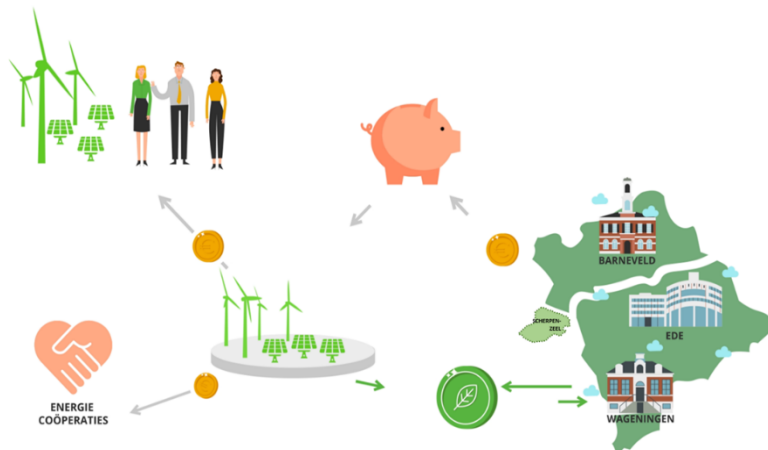
3. Welke stappen hebben we al gezet?

Wageningen, Ede en Barneveld zijn in 2019 met elkaar een samenwerkingsovereenkomst aangegaan onder de naam EnergieWEB, met als doel samen tot een duurzame energievoorziening te komen. Binnen die samenwerking is een 'zelfleveringsmodel' ontwikkeld. In oktober 2020 is door de betrokken gemeenten besloten dat dit het nieuwe model voor de energievoorziening wordt. Er is destijds een korte animatie gemaakt om duidelijk te maken wat de werkwijze van EnergieWEB anders maakt ten opzichte van de regulier inkoop van groene energie ([volg deze link naar het filmpje](#)).

3.1. Het zelfleveringsmodel van EnergieWEB

In de figuur hiernaast is het zelfleveringsmodel schematisch weergegeven, waarin de gemeenten lokaal opgewekte duurzame energie inkopen én waarbij 'vergroeningsmiddelen' worden afgedragen aan een gezamenlijk fonds om lokale opwekfaciliteiten verder uit te breiden.

Hieronder worden de belangrijkste elementen nader toegelicht:

Inkoop elektra

Het basisprincipe is dat zoveel als mogelijk lokaal opgewekte duurzame energie in de vorm van elektra wordt ingekocht. Voorwaardelijk voor deze lokale levering is gelijktijdigheid: dat wil zeggen dat het moment van opwek aansluit op de vraag, dan is het maken van deze koppeling mogelijk. Deze levering wordt voornamelijk afgehandeld via het lokale netwerk (laagspanning). Door te sturen op gelijktijdigheid wordt voorkomen dat extra transport (over het midden- en hoofdspanningsnet) nodig is². Hierdoor wordt netcongestie als gevolg van transportschaarste zo veel als mogelijk wordt tegengegaan³.

De WEB-gemeenten sluiten met lokale opwekfaciliteiten een langlopende overeenkomst af voor het afnemen van de opgewekte energie tegen een vast tarief. Zo wordt bepaalde zekerheid geboden aan de lokale initiatieven voor een positieve businesscase en heeft de gemeente meer zekerheid over de kosten. Dit model kenmerkt zich door flexibiliteit in vraag en aanbod. Omdat de behoefte binnen dit model groter zal zijn dan de lokale opwek kan bieden, zal het 'tekort' ingekocht moeten worden op de energiemarkt. In aanvang zal het aandeel dat via de energiemarkt wordt ingekocht groter zijn, maar dit zal in de loop van de tijd steeds verder gereduceerd worden als gevolg van de toename van lokale opwekfaciliteiten die in dit model ondersteund wordt. Deze verschuiving in behoefte en gelet op het dagelijks grillige verloop van de opwek is het noodzakelijk dat de aanvullende energie wordt ingekocht via de dagmarkt, zodat het totaal aan ingekochte energie continu kan aansluiten bij de behoefte.

NB. Het huidige traditionele contract voor energie betreft naast elektra ook gas. Overstappen voor gas op 'zelflevering' is natuurlijk in onze regio niet mogelijk, dus zal gas apart op de reguliere markt ingekocht moeten worden.

WEB-fonds

Sinds 2021 hebben de WEB-gemeenten een fonds ingesteld om lokale initiatieven voor het realiseren van extra lokale opwekfaciliteiten van duurzame energie te stimuleren (subsidie). Voorheen werd om de energie te vergroenen gewerkt met garanties van oorsprong (GVO's). De reguliere energieleverancier bracht voor de GVO's een bijdrage per verbruikshoeveelheid in rekening. Met ingang van 2021 wordt door alle deelnemende partijen eenzelfde bedrag per hoeveelheid verbruikte energie als 'vergroeningsgeld' in het WEB-fonds gestort⁴. Zo worden financiële middelen beschikbaar gesteld voor het stimuleren van extra opwekfaciliteiten in de regio. Voor de subsidie staan de uitgangspunten van de Regionale Energie Strategie centraal, zoals minimaal 51% lokaal bezit. Het is de bedoeling dat partijen die een subsidie ontvangen een langlopende overeenkomst afsluiten voor de levering van energie.

² Vraag en aanbod kan beter op elkaar aansluiten door te werken met opslagcapaciteit. Hierdoor ontstaat een buffer die een teveel of tekort kan opvangen en daarmee een grillig verloop van opwek en verbruik kan dempen. Er wordt gewerkt aan (subsidie)mogelijkheden om ook dit te kunnen faciliteren.

³ Voor meer informatie over netcongestie zie www.rvo.nl/onderwerpen/zonne-energie/netcapaciteit.

⁴ De bijdrage is destijds gefixeerd op € 0,01 per kWh, dezelfde hoogte als de GVO's destijds.

3.2. Ondersteuning en praktijkproef

De gemeente is niet zomaar in staat om op deze manier zelfstandig de energie in te kopen. Dit vraagt specialistische kennis en faciliteiten van de energiebranche. Na marktconsultatie in 2020 was de conclusie dat traditionele energieleveranciers deze nieuwe werkwijze niet kunnen ondersteunen. Er bleek op dat moment maar één partij geschikt om deze werkwijze te faciliteren en samen met ons verder te ontwikkelen, te weten 'om | nieuwe energie' (OM). OM is een coöperatie (zonder winstoogmerk) gespecialiseerd in de lokale opwek en levering van duurzame energie. Zij kunnen de dienstverlening (faciliteiten en intelligentie) bieden die nodig is. Veel energiecoöperaties zijn lid van en maken gebruik van de dienstverlening van OM. In 2022 is besloten is met OM een samenwerking aan te gaan en in de praktijk een start te maken met de zelflevering. Als 'proef' zijn de lokale opwekfaciliteit van zonnenveld de Meikade, Kootwijkerbroek en enkele aansluitingen (met veelal ook eigen opwekfaciliteiten) van de verschillende gemeenten gekoppeld. Uit de proef is gebleken dat de beoogde werkwijze een werkbaar model oplevert en dat OM de benodigde dienstverlening kan bieden om dit te faciliteren.

Nu de proef geslaagd is en het huidige contract eind 2023 afloopt ontstaat het moment om per 2024 de volledige overstap te maken naar dit zelfleveringsmodel, voor alle aansluitingen van de betrokken gemeenten. In de praktijk gaat het dan om de gemeentelijke (kantoor)gebouwen, openbare verlichting, verkeersregelininstallaties, rioolpompen e.d.

Uitbreiding WEB

Tijdens de ontwikkeling van dit model door de WEB-gemeenten is ook de interesse van de gemeenten Nijkerk en Scherpenzeel gewekt, zij zijn bij de samenwerking betrokken geraakt. Scherpenzeel heeft besloten met ingang vanaf het nieuwe contract in 2024 volledig te willen deelnemen. Nijkerk wil graag gefaseerd aansluiten door na de start ook eerst te starten met een proef voor enkele aansluitingen en als dat positief uitpakt ook in de volgende fase volledig over te gaan op dit model.

4. Wat gaan we nu doen?

Om met ingang van 2024 het zelfleveringsmodel volledig operationeel te hebben moeten een aantal zaken formeel geregeld worden. Het belangrijkste is de contractvorming met de verschillende partijen, op basis waarvan de samenwerking verder ingeregeld kan worden. Gelet op de aard en omvang van de contracten hebben we te maken met het aanbestedingsrecht. Voor de inkoop van gas zal een reguliere aanbesteding worden gedaan om een energieleverancier te contracteren. Voor de inkoop van elektriciteit is onderzocht op welke wijze de contractvorming het beste ingevuld kan worden om aan te sluiten bij de beoogde werkwijze. Dit heeft geleid tot de volgende aanpak.

4.1. Contractering lokale opwekfaciliteiten

Het is de bedoeling om, in lijn met de subsidieregeling van het WEB-fonds, met lokale opwekfaciliteiten langdurige contracten aan te gaan tegen een vast tarief. Dit tarief zal gerelateerd zijn aan (de verwachte ontwikkelingen op) de energiemarkt. Voor de contractvorming moeten we er rekening mee houden dat er gaandeweg nieuwe opwekfaciliteiten bij gaan komen, waarmee we een contract willen afsluiten.

Periodiek aanbesteden raamcontracten

Om dit mogelijk te maken gaan we uit van het afsluiten van raamovereenkomsten, welke we periodiek Europees gaan aanbesteden (Tenderned), de eerste keer in 2023 (met ingangsdatum van 2024). Hierin nemen we o.a. eisen op met betrekking tot de levering (omvang, gelijktijdigheid) en dat de opwekfaciliteit 'lokaal' moet zijn zodat we het probleem van netcongestie kunnen verminderen. Elke aanbieder die aan de eisen voldoet komt in aanmerking voor het sluiten van een raamcontract. Binnen dit raamcontract wordt vervolgens een onderliggende overeenkomst afgesloten voor de levering van elektriciteit voor een langdurige looptijd (uitgangspunt nu is 15 jaar) en gaan daarbij uit van een vast tarief (al dan niet per periode);

De frequentie van aanbesteden van nieuwe raamcontracten hangt vervolgens af van de mate waarin nieuwe opwekfaciliteiten zich aandienen (zolang die zich niet aandienen is er geen noodzaak tot aanbesteding van nieuwe raamovereenkomsten, bij een continue aanwas van nieuwe opwekfaciliteiten zal de frequentie vermoedelijk beperkt blijven tot 1x per jaar). De al gecontracteerde aanbieders hoeven vanwege de langlopende overeenkomst niet opnieuw deel te nemen aan een volgende aanbesteding (dit mag wel als ze bijvoorbeeld meer capaciteit kunnen bieden of als hun overeenkomst afloopt).

Bij de aanbesteding van de raamovereenkomsten wordt die periodieke openstelling ook uitdrukkelijk benoemd. De raamovereenkomst wordt per aanbieder met alle gemeenten gezamenlijk aangegaan en getekend. De onderliggende overeenkomst wordt tussen de afzonderlijke gemeente en de aanbieder gesloten. In de raamovereenkomst nemen we een verdelingsmechanisme op voor de toedeling van opdrachten (levering van stroom): zowel de verhouding van de levering naar rato aan de gemeenten, als de volgorde van levering door de deelnemende partijen. Het idee is uit te gaan van anciënniteit (de oudste

raamovereenkomsten gaan voor op de nieuwere) en o.b.v. opwekcapaciteit (tussen overeenkomsten die voortkomen uit dezelfde aanbesteding van raamovereenkomsten). Dit betekent dat nieuwe opwekfaciliteiten worden uitgedaagd om energie te kunnen leveren op momenten waar we als gemeenten nog vraag hebben. Dat kan betekenen dat ze een opslagfaciliteit in hun businesscase gaan opnemen.

4.2. Contractering dienstverlening en inkoop op energiemarkt

De gemeenten moeten gefaciliteerd worden om volgens het zelfleveringsmodel energie in te kopen, hiervoor moet een contract worden afgesloten. De dienstverlening bestaat uit specialistische kennis en faciliteiten als een platform voor de lokale koppeling⁵, de toegang tot de energiemarkt voor de aanvullende inkoop en de afhandeling van alle facturen en de benodigde management- en stuurinformatie. Hierbij is het uitgangspunt dat de dienstverlenende partij via stuurinformatie en softwarematige intelligentie (profielen) voor de gemeenten bepaalt welke aanvullende behoefte op de energiemarkt moet worden ingekocht. Deze handel gebeurt vervolgens geautomatiseerd namens de gemeenten. De prijs voor de ingekochte energie wordt door en op de handelsmarkt bepaald en komt één-op-één voor rekening van de gemeenten. De gecontracteerde partij brengt alleen de dienstverlening die zij bieden om dit mogelijk te maken in rekening. Deze manier van werken is pionieren, de benodigde dienstverlening is verre van standaard en momenteel nog als uniek te beschouwen. Uit de huidige samenwerking met OM blijkt dat zij deze dienstverlening kunnen ontwikkelen en bieden. Het ligt niet in de lijn van de verwachting dat er andere partijen zijn die met ingang van 2024 EnergieWEB op de benodigde manier en met voldoende kwaliteit en vertrouwen kunnen faciliteren. Om de continuïteit te borgen heeft het voortzetten van deze samenwerking dan ook de voorkeur. Op basis van bovenstaande situatie is besloten een speciale procedure binnen het aanbestedingsrecht te doorlopen namelijk die van “vrijwillige transparantie” (conform 4.3.1. van de Aanbestedingswet). We gaan het voornemen tot onderhandse gunning van de opdracht aan OM kenbaar maken op Tendered (ex-antebekendmaking). We passen daarbij een standstill-termijn van twintig dagen toe. Indien zich, zoals we nu verwachtten, géén andere partijen aandienen die deze opdracht kunnen/ willen vervullen gaan we over tot het sluiten van een overeenkomst met OM. Mochten er tijdens deze procedure zich wél andere partijen aandienen, dan zal de opdracht middels een reguliere Europese aanbesteding worden uitgezet. De partij die als beste hieruit naar voren komt zal dan de opdracht gegund krijgen.

4.3. Sturing

Voor de optimale werking van het zelfleveringsmodel is het belangrijk om zo veel als mogelijk grip op de energie stromen te krijgen. Dit vraagt inzicht en sturing op zowel de opwek- als de vraagzijde. Sturen op gelijktijdigheid heeft een positief effect op de kosten en kan netcongestie verminderen. Het gebruik van ‘slimme meters’ is nodig om over de juiste data qua verbruik en opwek te beschikken. Elke gemeente is zelf aan zet om zo veel als mogelijk van de eigen aansluitingen van een slimme meter te voorzien. Aanvullend zal elke gemeente ook zelf moeten nagaan welke keuzes zij kan maken om het verbruik zo goed mogelijk te laten aansluiten op de opwek (denk bijvoorbeeld aan keuzes in de momenten waarop pompgemalen aan staan of elektrische voertuigen worden opgeladen etc.). Een onderdeel van de af te nemen dienstverlening bij OM is het bieden van inzicht en mogelijk advies over optimalisaties.

4.4. Groeimodel en doorontwikkeling

Het hele model gaat effectiever en efficiënter zijn als er zo goed mogelijk kan worden gestuurd op vraag en aanbod. Hoe meer aansluitingen (met opwek en verbruik) deelnemen aan het systeem hoe beter dit mogelijk is. Het zelfleveringsmodel van EnergieWEB is nu in eerste bedoeld voor de deelnemende gemeenten, maar als het eenmaal operationeel is zal ook bekeken worden of andere gemeenten in de regio zich willen aansluiten. Daarnaast is het de bedoeling om het model te laten uitgroeien en door-ontwikkelen, zodat ook andere organisaties zoals lokale instellingen of bedrijven zich kunnen aansluiten en mogelijk op termijn zelfs inwoners.

Op welke manier dat dan zal zijn is nu nog niet goed te voorzien en is mede afhankelijk van de mate waarin het lukt om opwek en behoefte op elkaar af te stemmen. In eerste instantie zal de focus vooral gericht zijn op partijen die een (grote) bijdrage kunnen leveren door de uitbreiding van beschikbare opwekcapaciteit. Zo is de verwachting is dat dit model een versnelling kan faciliteren voor de verduurzaming van de energieverbruik in de regio⁶.

⁵ Opgemerkt wordt dat ook de lokale leveranciers zich bij dezelfde dienstverlener moeten aansluiten om de levering aan gemeente mogelijk te maken. Dit maakt onderdeel uit van de contractvorming met deze partijen.

⁶ Denk hierbij bijvoorbeeld aan het beter benutten van dakoppervlak, restgronden of het toepassen van solarcarports. Partijen kunnen extra gestimuleerd worden door enerzijds de subsidiemogelijkheden en anderzijds de vaste tarieven die toetreding tot het zelfleveringsmodel kan bieden.

5. Welke (financiële) consequenties heeft dit?

Het aangaan van een nieuw energiecontract in de vorm van zelflevering heeft verschillende consequenties. Enerzijds is de huidige energiemarkt totaal anders dan in de tijd dat het huidige contract is afgesloten en de tarieven zijn vastgelegd. Anderzijds betekent het zelfleveringsmodel ook dat de overstap gemaakt moet worden naar het inkopen van de aanvullend benodigde elektriciteit op de dagmarkt. Hieronder wordt uitgelegd welke (financiële) impact die dit kan hebben.

5.1. Gewijzigde energiemarkt

Het energiecontract dat de huidige WEB gemeenten hebben met Engie loopt 31-12-2023 af en kan niet meer verlengd worden. Dat betekent dat er hoe dan ook een nieuw energiecontract afgesloten moet gaan worden. Bij een nieuw contract horen ook nieuwe voorwaarden waaronder het tarief.

Binnen het huidige contract is in 2020, op een achteraf zeer gunstig moment in de markt, het tarief voor meerdere jaren vastgelegd. Voor het verloop van de gecontracteerde tarieven zie onderstaande tabel.

Inclusief jaren vastgelegd. Per het verkoop van de geconstrueerde tanken is onderstaande tabel:												
Jaar	2018		2019		2020		2021		2022		2023	
	Elektra											
	Piek	Dal	Piek	Dal	Piek	Dal	Piek	Dal	Piek	Dal	Piek	Dal
levering	0,04439	0,03353	0,06721	0,05293	0,05859	0,04617	0,05368	0,04158	0,05147	0,03725	0,05147	0,03725

Sindsdien is de energiemarkt totaal veranderd. Hoewel de tarieven flinke schommeling kennen liggen gemiddeld genomen de actuele tarieven meer dan twee keer hoog. Deze komen nu uit op ongeveer:

- Piek: € 0,110
- Dal: € 0,100

Ook voor gas geldt dat het tarief in de huidige markt voor 2024⁷ afwijkt van de contractuele tarieven die nu in 2023 nog gehanteerd worden. Ter vergelijking:

	2023	2024
- levering groot	€ 0,16	€ 0,40
- levering klein	€ 0,19	€ 0,40

Op basis van bovenstaande zal er vanwege het afsluiten van nieuwe energiecontracten rekening gehouden moeten worden met een flinke stijging van de energielasten in 2024⁸. Het is raadzaam om uit te gaan van iets meer dan een verdubbeling. Dit staat dus los van de contractvorm, dit geldt ook als er op traditionele wijze energie bij een energieleverancier wordt ingekocht.

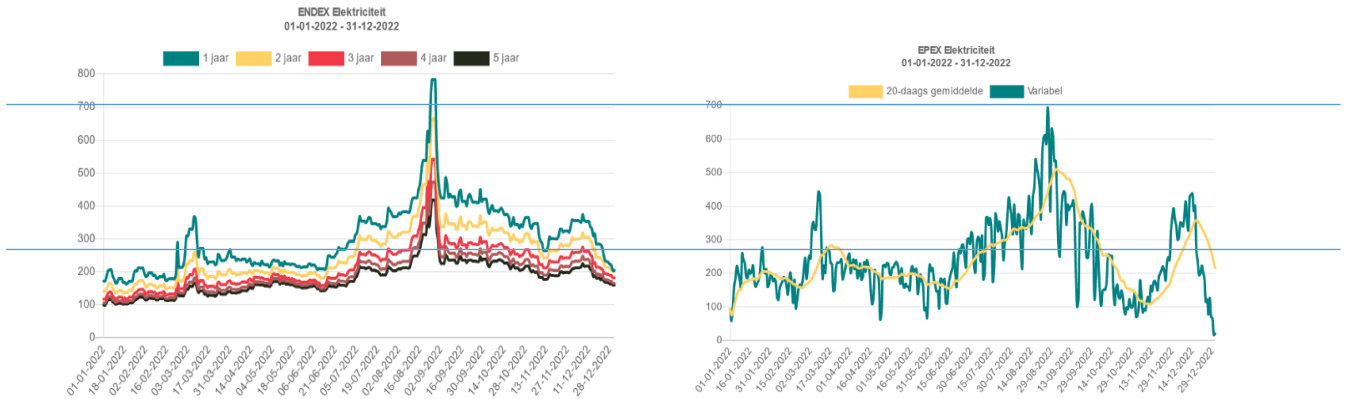
5.2. Inkoop elektra op de dagmarkt

Om de fluctuaties in opwek en behoefte op te kunnen vangen is de inkoop van aanvullende elektriciteit op de dagmarkt nodig⁹. Deze zogenaamde EPEX markt kent een andere dynamiek dan de lange termijn markt, de zogenaamde ENDEX markt. Voor beiden geldt dat het een grondstoffenmarkt is waarbij de prijs tot stand komt door de marktwerking van vraag en aanbod. Voor de inkoop op de EPEX moet 1 dag vooruit de levering per uur worden ingeschat en ingekocht. Voor de ENDEX wordt dit voor een langere periode gedaan, van een kwartaal tot meerdere maanden, waarvoor het tarief wordt vastgelegd. Door dit principe fluctueren op de EPEX de tarieven veel meer dan op de ENDEX, maar gemiddeld genomen liggen die op de EPEX wel lager. Om dit te illustreren is hieronder een beeld geschetst van de ontwikkeling van beide markten in 2022, met links de ENDEX en rechts de EPEX.

⁷ Pas nadat een nieuw contract voor Gas is afgesloten kan het tarief worden vastgezet, oftewel geclickt. Afhankelijk van de ontwikkeling op de markt zal dan een keuze gemaakt worden voor het moment waarop en de periode waarvoor de prijs het beste vastgezet kan worden.

⁸ De gemeente Scherpenzeel kent momenteel een ander contract met andere tarieven, waarbij men in 2022 reeds is geconfronteerd met de prijsstijging op de energiemarkt.

⁹ Dit is geen keuze maar een randvoorwaarde om het zelfleveringsmodel in te voeren. Bij het afsluiten van een regulier energiecontract is het wel mogelijk de keuze te maken tussen een vast tarief voor langere termijn of een flexibel of dynamisch tarief die de dagmarkt volgt.

Het verschil tussen inkoop op deze markten is niet goed kwantitatief uit te drukken. Alles hangt samen met het moment waarop de vergelijking gemaakt wordt en hoe de markten zich vanaf dan ontwikkelen. Dit is dus ook alleen achteraf te bepalen en te beoordelen.

Wat een belangrijk effect is van de inkoop op de EPEX markt is dat er geen zekerheid is over het tarief dat betaald moet worden. De enige zekerheid is dat het tarief de markt volgt en elk moment anders is.

Aangezien de ontwikkeling van de markt niet bekend is, kan er ook geen uitspraak worden gedaan over de financiële impact hiervan, dit kan alleen achteraf, met het risico dat de kosten het ene jaar heel erg afwijken van het andere jaar of de gemiddelde lasten. Met dit risico zal ook in het kader van de begroting rekening moeten worden gehouden. Het is belangrijk te accepteren dat deze afwisseling in periodes optreedt.

Opgemerkt wordt dat de contracten met de lokale opwekfaciliteiten wel uitgaan van een vast tarief voor langere termijn. Hierdoor wordt de fluctuatie in kosten gedempt. Hoe meer lokale energie op deze manier wordt ingekocht hoe meer demping en dus zekerheid over de kosten